

Zlé skúsenosti s monopolom OZV v Európe

Cesta k monopolom nie je správna, konkurencia subjektov na trhu znižuje cenu a zlepšuje inovácie.

V polovici februára 2018 prenikli z Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky plány zrušiť súťaž organizácií zodpovednosti výrobcov (OZV) a ponechať cenotvorbu za plnenie služieb pre výrobcov na jednu agentúru, ktorá prevezme zodpovednosť za financovanie, zber a recykláciu triedených odpadov v mestách a obciach.

Monopoly v oblasti odpadov z obalov existovali aj v Nemecku a Rakúsku, kde ich na základe zlých skúseností zrušili. Monopol existuje ešte v Českej republike, kde ho má spoločnosť EKO-KOM, avšak český Úrad pro ochranu hospodárskej súťaže vo svojom stanovisku vyjadril silné pochybnosti o monopole.

Česká republika

V Českej republike existuje v oblasti zberu a zhodnocovania odpadu z obalov jediná spoločnosť (tzv. „Autorizovaná obalová spoločnosť – AOS), ktorej bola podľa § 17 zákona o obaloch¹ udelená „Autorizace k zajišťování sdruženého plnění“ – EKOKOM a.s.

EKOKOM je akciová spoločnosť, založená v zmysle predpisov obchodného práva bez účasti štátu. Jej akcionármi je 10 nadnárodných spoločností (ako napr. Coca-Cola, Pepsi, Procter & Gamble, Tetra Pak, Hamé či Opavia), z ktorých každá vlastní 10 %.

AOS, ako aj jej akcionárom – a podľa názoru Ministerstva životného prostredia Českej republiky aj osobám spojeným s jej akcionármi – majú zakázané pôsobiť v oblasti spracovania odpadov. EKO-KOM preto ani nedisponuje, ani neprevádzkuje, resp. nezaistuje vlastnú sieť na zber odpadu z obalov, ale má len uzatvorené zmluvy so všetkými českými obcami, v ktorých sa obce zaväzujú spoločne s lokálnymi spoločnosťami pre likvidáciu odpadov zabezpečovať zber a zhodnocovanie odpadu z obalov a hlásiť množstvá obalov spoločnosti EKO-KOM.

EKO-KOM za to platí obciam odplatu, ktorá sa vypočítava podľa počtu obyvateľov a množstva odpadov a tiež zohľadňuje kvalitu zberu. Okrem toho má spoločnosť EKO-KOM pre oblasť podnikateľskej činnosti ešte uzatvorené priame zmluvy so spoločnosťami pre likvidáciu odpadov.

Napriek tomu, že český zákon o obaloch predpokladá viac AOS, na základe aktuálneho výkladu zákona zo strany ministerstva životného prostredia je veľmi nepravdepodobné, že bude autorizovaných viac AOS.

V súčasnosti sa o autorizáciu snažia minimálne tri spoločnosti (Interseroh Czech a.s.; REMA AOS, a.s. a EKOVEDIC, a.s.), avšak bojujú s podmienkou ministerstva životného prostredia, podľa ktorej musia od prvého dňa preukázať celoplošnú sieť na zber odpadu z obalov, pričom všetky obce už majú exkluzívnu zmluvu so spoločnosťou EKO-KOM.

EKO-KOM a ministerstvo životného prostredia vyzdvihujú výhodu monopolu, spočívajúcu v tom, že to funguje. Na rozdiel od Nemecka alebo Slovinska v Českej republike nie sú problémy s koordináciou systémov, chýbajúcimi množstvami, duplicitou preukazovania atď. Podnikatelia však kritizujú relatívne vysoké náklady, neefektívnosť a nedostatočnú transparentnosť.

Trochu inak to vidí český Úrad pro ochranu hospodárskej súťaže (UOHS). V auguste 2013 vydal UOHS stanovisko, v ktorom sa veľmi podrobne zaoberá otázkou systémov spätného odberu a recyklácie obalov („Systém“) z hľadiska ochrany hospodárskej súťaže a dospel k týmto záverom:

- prevádzkovanie Systému je hospodárska činnosť,
- nejde o činnosť v zmysle článku 106 ZFEU², ktorá by oprávňovala obmedzenie hospodárskej súťaže,
- súčasná situácia s jedným držiteľom monopolu je „umelo“ vytvorenou situáciou, ktorú Úrad

pro ochranu hospodárskej súťaže opisuje ako veľmi neuspokojivú,

- aj v oblasti spätného odberu obalov musia byť zavedené trhové princípy a musí vzniknúť hospodárska súťaž.

Situácia v Českej republike je podobná ako v Rakúsku pred pár rokmi. Možno teda vychádzať z toho, že aj v Českej republike sa monopol spoločnosti EKO-KOM v blízkej budúcnosti skončí. Otázka len je, či Česká republika otvorí trh dobrovoľne alebo čaká na pokutu od Európskej komisie.

Rakúsko

V Rakúsku existovala do 1. 1. 2015 konkurencia len v prípade tzv. „životnostenského odpadu z obalov“. V oblasti odpadu z obalov z domácností vlastnila spoločnosť Altstoff Recycling Austria (ARA) monopol, ktorý bol podporovaný zákonom aj úradmi.

Avšak tlak na monopol stúpal a od roku 2010 začala Európska komisia na základe podnetov prešetrovať trh a v roku 2011 začala formálne konanie proti spoločnosti ARA.

Komisia zistila, že celoštátna infraštruktúra pre zber odpadu z domácností, ktorú spoločnosť ARA sčasti kontroluje a sčasti vlastní, nepripúšťa zriadenie duplicitných štruktúr. Konkurenčné podniky, ktoré chceli vstúpiť na trh alebo na trhu expandovať, boli odkázané na to, aby im bol poskytnutý prístup k existujúcej infraštruktúre.

Prešetrovanie ďalej ukázalo, že ARA medzi marcom 2008 a aprílom 2012 prístup k tejto infraštruktúre odmietala, takže konkurenti boli z tohto trhu a z hospodárskej súťaže vylúčení. V roku 2016 bola spoločnosti ARA uložená pokuta vo výške 6 miliónov EUR.

Medzičasom boli predpisy zmenené a aj v oblasti odpadu z obalov z domácností v súčasnosti existuje konkurencia medzi viacerými systémami. Na koordináciu rôznych systémov vytvorilo Rakúsko VKS Verpackungs-koordinierungsstelle gemeinnützige GmbH (VKS) tzv. „clearinghouse“, ktorého hlavnou úlohou je starať sa o férovú hospodársku súťaž medzi všetkými systémami zberu a zhodnocovania (SVS) odpadu z obalov, ktoré pôsobia na trhu prevzatia zodpovednosti výrobcov odpadu z obalov.

VKS sa stará o vytvorenie a dodržiavanie rovnakých rámcových podmienok pre všetkých účastníkov trhu, ako aj o vytvorenie spôsobov urovnania. Patrí k tomu aj vypracovanie analýz odpadu z obalov, audit účastníkov systému, vedenie registra zberných miest a koordinácia informovania konečných odberateľov.

Nemecko

V Nemecku bol do roku 2004 monopol patriaci spoločnosti „Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland GmbH (DSD)“, ktorý sa hlavne vďaka úradu pre hospodársku súťaž postupne otváral konkurentom. Z analýzy nemeckého protimonopolného úradu z roku 2012 vyplynulo, že konkurencia medzičasom deviatich spoločností v Nemecku priniesla výrazné úspory nákladov a zlepšenie kvality recyklácie.

V dôsledku súťaže klesli celkové ročné náklady z vtedajších približne dvoch miliárd eur na medzičasom menej ako jednu miliardu. Predstavuje to úsporu 50 eur ročne na štvorčlennú rodinu. Napokon náklady na zber odpadu z obalov z domácností a na následnú recykláciu znáša spotrebiteľ v cene výrobku.

Záver

Skúsenosti z Nemecka a Rakúska ukazujú, že konkurencia medzi obalovými systémami vedie k úspore nákladov a inováciám. Na rozdiel od systému monopolu sú však požiadavky na štát vyššie – musí preverovať systémy a zabezpečiť koordinátora.

Rozhodujúcim však nemá byť, čo je pre štát lepšie, ale čo je väčším prínosom pre občana – aspoň podľa názoru predsedu nemeckého protimonopolného úradu, pána Andreasa Mundta, ktorý sa o konkurencii systémov vyjadril: „V záujme občanov by mal zákonodarca jasne odmietnuť takéto požiadavky („centrálneho miesta“). Opätovná monopolizácia zadávania objednávok na likvidáciu odpadu by neznamenal nič iné ako návrat k bývalým časom DSD pod novou hlavičkou. Dôsledkom by boli vyššie náklady na likvidáciu odpadu a strata inovácií. Podnikateľské záujmy združení by nemali mať vyššiu váhu ako záujmy občanov.“

Mag. Bernhard Hager, LL.M., advokát
Dvořák Hager & Partners,
advokátska kancelária, s. r. o.

1 Zákonník č. 477/2001 o obaloch.

2 Zmluva o fungovaní Európskej únie

Connecting Global Competence

Messe München

Zdroje. Inovácie. Riešenie.

14.–18. mája 2018 • Messe München

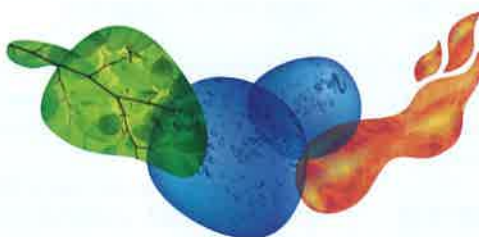
Svetový odborný veľtrh pre vodu, odpadovú vodu a hospodárenia s nerastnými surovinami.

- Ako možno dodávku pitnej vody a odpadovej vody urobiť udržateľnú?
- Ako možno efektívne vykonávať procesy odpadového hospodárstva a recyklácie?
- Ako možno zvládnuť výzvy v oblasti inovatívnej zimnej údržby a čistenia ulíc?

Zažite plný potenciál inovácií v praxi a živé ukážky pri veľkolepých demonštráciách vystavovateľov. Aktuálne témy z Vášho odboru, rovnako ako početné prednášky a diskusie, ktoré predstavujú stratégie a koncepcie pre budúcnosť. Na svetovom veľtrhu pre vodné hospodárstvo, kanalizáciu, odpadové hospodárstvo a surovín nájdete celkom určite nové riešenia a inovácie pre vašu prax.

Nové odborové usporiadanie veľtrhu nájdete na: www.ifat.de/hallsituation

Už teraz si zaistíte online vstupenku.
www.ifat.de/tickets/en

IFAT